

Konspektas 6 pamokos

Autorius - tai asmuo, sukūręs kurinį, pavyzdžiui, romaną ar vadovėli, kompiuterio programą, svetainę, duomenų bazę ir kt.

Autorius gali pranešti visuomenei apie savo teises **naudodamas autorių teisių apsaugos ženklą**. Jį sudaro trys elementai: apskritime arba lenktiniuose skliaustuose įrašyta raidė C (© arba (C)), autoriaus arba kito autorių teisių turėtojų vardas (pavadinimas) ir kūrinio pirmojo išleidimo metai. Literatūroje anglų kalba dažnai rašoma: © Copyright. Lietuviškoje literatūroje nurodomas vien ženklas ©.

Autorių teisėmis autoriui suteikiama nuosavybės teisė į savo paties sukurtą kūrinį. Autorių teisių saugomo kūrinio negalima kopijuoti, perrašyti, taip pat draudžiama kaip nors kitaip juo naudotis. Autorių teisėmis gali būti apsaugota: knyga, straipsnis, muzikinis kūrinys, programa, tekstas, tinklalapis ir kt. Lietuvoje autorių teises gina **Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymas**, priimtas 1999 m. gegužės 18 d. Nauja įstatymo redakcija galioja nuo 2003 m. kovo 21 d. (20 straipsnio 3, 4, 5, 6 dalys įsigaliojo nuo 2004 m. sausio 1 d.).

Žmogus, nusipirkęs kompiuterinę programą, įsigyja licenciją ja naudotis. **Licencija** - tai teisė naudotis kompiuterio programa. Licencija nusako ne tik tai, kaip galima naudotis programa, bet ir tai, kas programai leidžiama daryti naudotojo kompiuteryje.

Kompiuterio programos pagal naudojimo būdą skirstomos į kelias grupes:

Laisvai platinama programinė įranga (Freeware). Jų autoriai neprašo pinigų, tačiau kartais paprašo kitų paslaugų, pvz., atsiųsti programos įvertinimą ar kitų žinių. Nors tai nemokama programinė įranga, tačiau visos teisės priklauso autoriui. Kaip leidžiama naudotis programa, aprašyta licencijoje.

Laikiniai nemokama programinė įranga (Sharevware). Jeigu programa bus naudojama ilgesnį laiką, tai už ją reikės sumokėti tam tikrą (dažniausiai simbolinį) mokestį.

Atviroji programinė įranga (Open source software). Gana dažnai ši programinė įranga painiojama su nemokama. Nors paprastai abiejų tipų programas galima gauti nemokamai, tačiau nemokama programa yra autoriaus nuosavybė, ir jis bet kada gali nuspręsti nemokamai jos neplatinti, o atviroji programinė įranga tampa ir jūsų nuo savybe.

Verslo programos. Dažniausiai platinamos remiantis licenciniu naudotojo ir programos autoriaus (ar kompiuterio gamintojo) susitarimu (perkama licencija). Labai dažnai pati programa neparduodama, bet, pirkdami licenciją, jūs perkate tik teisę naudotis programa. Pažeidę taisykles, šios teisės netenkate. Dažnai programinę įrangą galima tik sužadinti ir naudotis jos paslaugomis: pačiam naudotojui draudžiama keisti, taikyti ar naudoti programinę įrangą kitose programose ir t. t.

Pasenusi programinė įranga (Abandonware). Ji jau nebeplatinama ir nebeatnaujinama. Tačiau visos teisės priklauso jos autoriui ir, be jo sutikimo, niekas negali naudoti programinės įrangos. Paplitęs klaidingas požiūris, jog visa sena programinė įranga yra nemokama. Pavyzdžiui, nors „MS-DOS“ ir „Windows 3.7“ jau nebeplatinamos, tačiau jomis naudotis vis vien reikia licencijų.

Niekam nepriklausanti programinė įranga (Public domain). Tokios programos autorius yra atsisakęs teisių į ją. Taigi naudotojas su šia programa gali elgtis kaip panorėjęs, naudotis ja ar jos dalimis.

Demonstracinė programinė įranga (Demo). Tai demonstracinė programos versija, dažniausiai - laikinai (pvz., mėnesį) nemokama programa, bet, norint programa naudotis ilgesnį laiką, ją reikia nusipirkti.

Kompiuterio programos

Programinė įranga - visuma programų, naudojamų kompiuteriui valdyti ir jame esantiems duomenims apdoroti. Yra dvi programinės įrangos grupės: taikomoji programinė įranga ir sisteminė programinė įranga.

Taikomoji programinė įranga skirta įvairių gyvenimo sričių uždaviniams spręsti. Pavyzdžiui, dokumentams rengti naudojamos rašyklės („Word Pad“, „Word“, „Word Perfect“), duomenims analizuoti ir apdoroti - skaičiuoklės („Excel“, „Lotus 1-2-3“, „SuperCalc“), gausiems duomenų masyvams kaupti, tvarkyti - duomenų bazių tvarkytuvės („Access“, „dBase“, „FoxPro“), duomenims vaizdžiai pateikti - pateikčių rengyklės („Power Point“, „Hanvard Graphics“, „Graph Plus“), piešti - grafikos rengyklės („Paint“, „CorelDRAW“, „GIMP“). Taikomajai programinei įrangai priklauso ir gausybė žaidimų programų.

Sisteminės programinės įrangos programos palaiko kompiuterio „gyvybingumą“, padeda naudotojui, skirsto vidinius išteklius taikomosioms programoms. Sisteminę įrangą sudaro kelios programų grupės. Pradinės įkrovos programa, neištrinamai įrašyta elektroninėse schemose, ir pradeda veikti pirmiausia, kai įjungiamas kompiuterio tinklo jungiklis. Ji paleidžia kitas programas, ir kompiuteris „atgyja“. Diagnostikos programos patikrina atmintinės, procesoriaus ir kitų kompiuterio dalių darbingumą, išpėja apie galimus defektus. BIOS sistemos programos padeda kompiuteriui teisingai perskaityti paspaustų klaviatūros klavišų kodus ir pavaizduoti juos vaizduoklio ekrane. Operacinė sistema yra svarbiausioji sisteminės programinės įrangos dalis, racionaliai skirstanti kompiuterio išteklius, garantuojanti patogią sąsają su naudotoju. Tobulėjant technikai, neatpažįstamai pasikeitė ir operacinės sistemos. Pirmoji operacinė sistema DOS (Disk Operating System) su kuklia tekstinio režimo naudotojo sąsaja šiandien atrodo nuobodžiai ir juokingai greta modernių grafinių „Windows“ operacinių sistemų.

Nuorodos

http://lt.wikipedia.org/wiki/Programin%C4%97_%C4%AFranga